
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2010:2

Icke arvoderad prästtjänst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2010:28 gällande att Kyrkomötet ska uppdra till Kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning angående icke arvoderad prästtjänst. Utskottet bedömer att det saknas skäl till att frångå de krav som ställs för att få viga till och utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan. Motionen ska därmed avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:28.

Motionens förslag

Motion 2010:28 av Bertil Murray m.fl., Icke arvoderad prästtjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för och konsekvensen av att, som komplement till dagens ordning, öppna för ”icke arvoderad prästtjänst”, s.k. Non Stipendiary Ministry i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Enligt 31 kap. 1 § i kyrkoordningen är den behörig att utöva uppdraget som präst som har vigts till präst i Svenska kyrkans ordning eller som har förklarats behörig av ett domkapitel. Enligt 5 § i samma kapitel får en biskop bara viga den som av domkapitlet har blivit godkänd i prästexamen som präst i Svenska kyrkan. I 6 § framgår att domkapitlet i prästexamen får pröva den som 1. har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställs av Kyrkostyrelsen, och 2. ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). Med stöd av denna bestämmelse föreskrivs i SvKB 2001:20 att domkapitlet i prästexamen får pröva den som med godkänt resultat genomgått Svenska kyrkans pastorala profilutbildning eller EFS prästutbildning för tjänstgöring som präst inom EFS. För att bli präst med möjlighet till tjänst i Svenska kyrkan innebär det att läsa 300 högskolepoäng teologi och därefter en praxistermin. EFS prästutbildning innefattar 180 högskolepoängs teologistudier samt en praxistermin. I särskilda fall kan dock kortare studietid för tjänst inom EFS medges.

Behörighet som präst står som förutsättning för att fullgöra vissa uppgifter, så som sakramentsförvaltning och kyrkliga handlingar. Enligt 17 kap. 12 § i kyrkoordningen ska församlingens gemensamma gudstjänster ledas av den som är behörig att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan. I 13 och 14 §§ finns dock bestämmelser om att någon annan än präst kan predika och leda gudstjänster efter särskilt tillstånd från biskopen, tidigare benämnt *venia concionandi*, eller från kyrkoherden.

Kyrkomötet har inte behandlat frågan om icke arvoderad prästtjänst tidigare. Till 2002 års kyrkomöte kom dock motionen 2002:41, Tillstånd att leda gudstjänst, där motionären menade att en förväntad prästbrist motiverade en ändring av kyrkoordningens bestämmelser om rätten att leda gudstjänst. I Gudstjänstutskottets betänkande 2002:6 till denna motion berör utskottet den anglikanska kyrkans ordning med lokala, oavlönade präster enligt följande.

Inom den anglikanska kyrkan finns en form av prästtjänst, benämnd *Local Non-Stipendiary Ministry*, som bygger på att en person vid sidan om sin ordinarie yrkesverksamhet får en förkortad prästutbildning och vigs till präst. Den som prästvigts i den ordningen får sedan uppdraget och ansvaret att på sin fritid vara präst i den lokala församlingen utan att vara anställd. Det handlar här om att kunna fullgöra alla de uppgifter som åvilar en präst, men begränsat till en viss församling. I den anglikanska kyrkan har man velat se avhjälpan av prästbristen och engagerandet av lekmän i gudstjänsten som två olika, men angelägna frågor.

Church of England är en av de anglikanska kyrkor som sedan länge har ett system med s.k. *Non-Stipendiary Ministers*, d.v.s. prästvigda män och kvinnor som inte får någon direkt lön eller ersättning för sitt prästerliga arbete. Den lokala form som beskrivs i citatet ovan kallades tidigare för *Local Non-Stipendiary Ministry* men benämns nu *Ordained local ministry (OLM)*. De som prästvigts för OLM är en del av vinningstjänsten på samma sätt som andra präster men de är endast behöriga att fullgöra prästerliga uppgifter i en viss församling som är bestämd redan när man påbörjar sin utbildning. Utbildningen till OLM sker oftast på deltid under tre år. Utbildningarnas utformning är stiftens egna angelägenheter och det är inte heller alla stift som anordnar OLM-utbildningar. Kraven på och uppgifter för OLM-prästerna varierar därmed något mellan stiftet.

I *Church of England* finns utöver de oavlönade prästerna även s.k. *readers*. Dessa är lekmän som efter en grundläggande teologisk träning certifieras av biskopen. Efter certifieringen får *readers* bl.a. undervisa i söndagsskola och göra sjukbesök men också sköta vissa uppgifter i gudstjänsten så som att dela ut nattvard till församlingen. Enligt sektion E 4 i *Canons of the Church of England* får en biskop också ge en *reader* behörighet att officiera vid begravningsgudstjänster under vissa givna förutsättningar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:28.

För att bli präst i Svenska kyrkan krävs idag den utbildning och praktiska tjänstgöring som redogjorts för ovan. Vid prästexamen ska kandidaternas kunskaper, likväl som deras lämplighet, prövas.

Vi anser att det är viktigt att det även fortsättningsvis ställs höga krav på både kunskaper och lämplighet för alla som vigs till präster. Däri ligger att alla präster ska genomgå den antagningsprocess som fastställts i respektive stift. Detta ger förutsättningar för att pröva en god teologisk förankring hos Svenska kyrkans präster. Hög teologisk kompetens är viktig vid förkunnelse, inte minst vid de kyrkliga handlingarna som ofta är de mest betydelsefulla kontaktytor som kyrkan har. De kyrkliga handlingarna, inte minst begravningsarna, ställer också ofta höga krav på prästens självärkenskap. Om man i enlighet med motionärernas förslag skulle tillskapa en ny form av prästtjänst riskerar man att skapa ett slags prästernas "B-lag". Enligt vår mening ska alla, även de som bor i glesbygd, ha tillgång till en välutbildad präst. Vi anser också att prästvigningen även

fortsättningsvis ska medföra att man är behörig att utöva uppdraget som präst inom hela Svenska kyrkan även om man, som t.ex. EFS-prästerna, inte är behörig till samtliga prästtjänster.

Vi anser vidare att det är nödvändigt att fortsätta arbetet med frågor om kyrkans och församlingens uppdrag i dagens samhälle och i den lokala situationen. Detta innefattar också kyrkans behov av att i högre grad involvera lekfolk i församlingens verksamhet, inklusive gudstjänsterna. Vi kan konstatera att kyrkoordningen ger möjlighet till lekmannaleda gudstjänster. Biskopen kan ge en person som studerar till präst eller som rekommenderats av en kyrkoherde tillstånd att predika och leda gudstjänster i vissa eller alla församlingar i stiftet (det s.k. *venia-institutet*). Kyrkoherden kan också ge tillstånd till en församlingstilhörig eller -anställd att predika och leda gudstjänst. Detta är teologiskt väl grundat i en luthersk syn på det allmänna prästadömet. Det är viktigt att finna vägar att stödja lekfolk att våga ta ansvar för gudstjänstlivets utveckling i den egna församlingen. Diskussioner om detta förs i flera sammanhang inom Svenska kyrkan, bl.a. i biskopsmötet.

Vi kan inte utesluta att liknande förslag som i motionen kommer att återkomma i framtiden motiverade av en försämrad ekonomisk situation i församlingarna. Vi vill dock framhålla vikten av att kvalitén på prästerna bibehålls även framledes. Det går ej att jämföra situationen i Svenska kyrkan med den som råder i Church of England, varken ekonomiskt eller organisatoriskt. Den modell som befunnits vara lämplig i England är därmed inte säkert den som bäst motsvarar de svenska behoven.

Uppsala den 29 september 2010

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Wernqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Ronny Hansson, Irene Gustafsson, Rolf Forslin, Jan Johansson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars Ivar Ericson, Hans Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Halvarsson, Kjerstin Sörngård Thulin, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenqvist, Niklas Grahm, Maria Falk, Rune Wallmyr, Emma Thorén och Torbjörn Lindahl.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.